

تحلیلی بر رقابت‌پذیری و توسعه صنعت فولاد کشور

وبینار تخصصی صنعت فولاد با عنوان " تحلیلی بر رقابت‌پذیری و توسعه صنعت فولاد کشور " با حضور حسن جولازاده، خزانه دار و عضو هیات مدیره انجمن آهن و فولاد ایران، سعید عسگر زاده، دبیر انجمن سنگ آهن ایران، وحید یعقوبی، معاون اجرایی انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران، و الهام پیروز پژوهشگر و عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در ۲۸ شهریور ماه ۱۴۰۰ برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ابتدا الهام پیروز ضمن خوشامدگویی به اعضا به معرفی طرح سیاست صنعتی پرداخته و صنعت فولاد را به عنوان یکی از ۱۰ صنعت پیشران و منتخب اعلام نمودند. سپس ایشان "تحلیلی بر رقابت‌پذیری و توسعه صنعت فولاد کشور" را در چهار بخش مشتمل بر شناسایی زنجیره ارزش صنعت فولاد، جایگاه صنعت فولاد ایران در جهان، آسیب‌شناسی عملکرد صنعت فولاد به تفکیک عوامل موثر بر فضای کسب و کار و بسته سیاستی ارتقای صنعت فولاد ارایه نمودند و طی آن مواردی از قبیل چیستی صنعت فولاد و انواع روش‌های تولید فولاد را مورد بررسی قرار داد و اشاره شد که روش غالب تولید فولاد در ایران به دلیل وجود منابع غنی گاز طبیعی و سنگ آهن به روش قوس الکتریکی انجام می‌شود، این در حالی است که این روش در جهان کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد و ۷۰ درصد فولاد جهان به روش کوره بلند اکسیژنی تولید می‌شود. در ادامه در خصوص زنجیره ارزش تولید فولاد مباحثی ارائه گردید و توضیح داده شد که در بخش تحقیق و توسعه کشور ما خصوصاً در بخش تکنولوژی ساخت در شرایط ضعیفی قرار دارد در حالیکه در بخش تکنولوژی محصول شرایط مناسبی داریم. در بخش برندینگ در شرایط متوسط قرار گرفته‌ایم. زنجیره ارزش در بخش تولید فولاد به سه بخش معدن کاری، روش کوره بلند و روش قوس الکتریکی تقسیم می‌شود که به ترتیب در دو بخش اول در شرایط متوسط و در بخش سوم در وضعیت خوب و قوی و در نهایت در دو بخش بازاریابی و فروش در شرایط مناسبی قرار گرفته‌ایم.

در ادامه وبینار وضعیت صنعت فولاد به لحاظ آماری مورد بررسی قرار گرفت و توضیح داده شد که صنعت فولاد ایران در حال حاضر به لحاظ میزان تولید در رتبه دهم تولید جهانی و به لحاظ صادرات فولاد رتبه شانزدهم جهان را در اختیار دارد. این در حالی است که به لحاظ هزینه‌های تولید اختلاف زیادی بین سهم هزینه‌های تولید در ایران و جهان مشاهده می‌شود. به نحوی که سهم هزینه‌های نیروی انسانی از تولید فولاد در ایران ۱۴ درصد است در حالی که این سهم در جهان ۷ درصد است. از دیگر هزینه‌های عوامل تولید که در ایران سهم بالایی در تولید فولاد دارند سهم هزینه‌های حمل (ایران ۹ درصد جهان ۱ درصد) مواد کمکی (ایران ۱۲ درصد جهان ۳ درصد) و سهم قراضه در تولید (ایران ۹ درصد و جهان ۷۶ درصد) است که اختلاف زیادی را با متوسط کشورهای جهان نشان می‌دهد. بررسی روند تجارت فولاد در جهان از

دیگر موضوعات مورد بررسی بود. چین بزرگترین واردکننده و بزرگترین صادرکننده فولاد جهان است. روند صادرات جهانی فولاد نیز کاهشی است که این روند کاهشی تجارت جهانی فولاد می‌تواند بر ظرفیت‌سازی‌های تولید فولاد کشور تاثیرگذار باشد. در نهایت به روند تولید فولاد در ایران اشاره شد و توضیح داده شد که ایران از یک واردکننده فولاد به یک صادرکننده فولاد تبدیل شده است، هرچند به دلیل عدم تنوع در صادرات محصولات و مقاصد صادراتی مشکلاتی در این خصوص وجود دارد. در بخش مصرف فولاد نیز روند کاهشی در سرانه مصرف قابل مشاهده است که یکی از عوامل اصلی آن کاهش و عدم تخصیص بودجه‌های عمرانی طی سال‌های اخیر است.

در ادامه وبینار، آسیب‌شناسی عملکرد صنعت فولاد مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس این آسیب‌شناسی پنج دسته مشکلات و چالش‌ها شناسایی شدند.

۱- مشکلات مرتبط با عوامل تولید که موجب افزایش قیمت شده است.

- افزایش هزینه‌های معدن کاری
- در شرف اتمام بودن ذخایر معادن
- پراکندگی معادن زغال سنگ
- جانمایی نامناسب کارخانجات تولید فولاد
- پایین بودن مصرف قراضه به دلیل نوع تولید فولاد کشور و کمبود قراضه
- وابستگی وارداتی به مواد نسوز و پایین بودن کیفیت مواد نسوز داخلی

۲- مشکلات مرتبط با عوامل تقاضا

- پایین بودن مصرف سرانه
- پایین بودن نرخ ماندگاری بازارهای صادراتی
- تنوع پایین مقاصد صادراتی

۳- تحولات فناورانه که موجب کاهش مصرف فولاد در جهان شده است

- مشکلات مرتبط با زیرساخت‌ها
- کمبود برق

• بحران کمبود آب

• چالش‌های حمل و نقل

۴- مشکلات مرتبط با ساختار

- انحصار در حلقه‌های تولید ورق و تیر آهن
- نامناسب بودن ساختار رقابت و مدیریت به هم پیوسته
- ظرفیت سازی بیش از نیاز

۵- مشکلات مرتبط برضوابط تنظیمی

- افزایش یارانه انرژی
 - تعدد قوانین و مقررات و دستورالعمل‌ها
 - بی‌ثباتی قیمت محصولات فولادی و عدم شفافیت برای فولادسازان
- و در نهایت برای هر یک از چالش‌های احصا شده راهبردهایی جهت ارتقای توانمندی‌های اکتشاف و استخراج، تکمیل حلقه‌های زنجیره ارزش، نظام رگولاتوری، توسعه زیرساخت‌ها و توسعه همکاری‌های منطقه‌ای پیشنهاد شد.

در ادامه یعقوبی به موضوع عرضه انواع فولاد اشاره داشت و در خصوص عرضه فولاد در بورس کالا با توجه به ایجاد سامانه جامع تجارت کالا اعلام نمودند که صرفاً عرضه برخی از انواع محصولات فولادی در بورس کالا مشکل‌گشا نیست و خواستار استفاده همزمان و توأم بورس کالا و سامانه جامع تجارت و توجه بیشتر به عرضه از طریق سامانه جامع تجارت برای رصد بازار فولاد شد. در خصوص توسعه اکتشاف و استخراج سنگ آهن نیز عنوان نمودند که می‌توان با اخذ عوارض از صادرات سنگ آهن و پس‌انداز وجوه حاصله در یک صندوقی، آن را جهت توسعه اکتشاف و استخراج مورد استفاده قرار داد. ایشان همچنین به موضوع مقایسه هزینه‌های تولید در ایران و جهان پرداختند و عنوان داشتند شرایط تولید به لحاظ عوامل مختلف در ایران با دیگر کشورها در حالت برابر و یکسانی قرار ندارد به عنوان مثال اگرچه تولید در ایران به یارانه انرژی متصل است اما بواسطه اینکه سایر عوامل تولید مانند تحمیل نیروی انسانی و سود بانکی و ... در ایران با جهان برابر نیست، مقایسه هزینه تولید ایران با سایر کشورها مقایسه درستی نبوده و صحیح نمی‌باشد.

عسگرزاده از دیگر اعضای پنل نیز اشاره نمودند که در بخش اکتشاف نیازمند برنامه‌ریزی منسجم و دقیق می‌باشیم. تعیین قیمت نیز در حال حاضر به درستی انجام نمی‌شود که چنانچه تعیین قیمت به درستی انجام شود سنگ آهن‌های کم‌عیار نیز قابل استفاده و ارزشمند می‌شوند و به طور کلی به حمایت‌ها در بخش استخراج تاکید داشتند.

جولازاده نیز ابتدا آمارهایی از تولید و تجارت فولاد در جهان را مورد بررسی قرار دادند و سپس به مباحث مرتبط با توسعه پایدار، محیط زیست و مصرف انرژی اشاراتی نمودند.

در انتهای جلسه نیز پیروز به جمع‌بندی از نتایج جلسه پرداخت و ضمن تشکر از حضور اعضای و بینارخواستار همکاری بیشتر اعضاء پنل با موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در تدوین دقیق‌تر گزارشات شدند.